

TRACTATUS VII.

DE ANGELIS.

PO ST QUA M D.Thomas, Deum ut in se unum & trinum contemplatus est, ipsum considerat, ut primum principium creaturarum; & quia inter illas principem locum tenet Angelica natura, utpote Deo similior, divinaque perfectionis lucidissimum speculum; prius agit de Angelis, quam de aliis creaturis purè corporeis, & de homine, qui est vinculum & nexus creatura spiritualis & corporeæ. Eundem ordinem observantes, post editos de Deo uno & trino tractatus, illum qui de Angelis est damus, in quo agemus de existentia, essentia, loco, motu, cognitione, volitione, gratia, via, peccato, & pena, locutione, & illuminatione, ordinibus, & hierarchiis Angelorum.

CAPUT I.

De existentia & creatione Angelorum.

Dari Angelos, seu substantias aliquas intellectuales & corporeas, negabant olim Sadduciæ, dicentes non dari resurrectionem, neque Angelum, neque ullum spiritum, ut refert S. Lucas actuum 23. Contra hunc errorem militat omnis scriptura tam veteris quam novi testamenti: nam ut ait D. Gregorius homil. 34. in Evang. *Angelos & Archangelos penè omnes sacri eloquij pagina testantur.* Nec valebat responsio Sadducorum, dicentium Angelos quorum scriptura facit mentionem, esse tantum quosdam animi motus & cogitationes, quas Deus hominibus immittit; puta Angelum, de quo dicitur Genes. 22, quod prohibuerit Abraham, ne occideret Isaac, fuisse cogitationem quam Deus excitavit in mente Abraham, quâ cognoscet Deum nolle Isaac opere ipso immolari. Hæc enim interpretatio erat manifesta Scriptura corruptio, cum illa dicat Angelos de cœlo descendere, apparere in terris, luctari cum Jacob, loqui, miracula facere, præesse hominibus, deduxisse filios Israël in columna nubis, & similia, quæ tantum personis & substantiis viventibus, non autem cogitationibus convenire possunt.

2. Angelorum existentiam suadent eriam varijs & mirabiles effectus & motus quos videmus in arreptitis & energumenis, qui vires totius naturæ corporeæ superant. Unde ridiculum est quod aliqui dicunt, illos nimis procedere à melancholia, vel atra bili, aut complexione corporis vita: quomodo enim melancholia, illos alienorum secretorum conscos, peregrinorumque idioma- tum sine labore peritos faceret? Nec minus delirant, qui tales effectus, syderum, præsterrim verò lunæ influxibus, adscribunt. Quis enim ibi lunam efficaciam comminiscatur, ubi secreta cor-

dium arcana aperiuntur, ubi peregrina idiomata, & varia linguarum genera audiuntur? que omnia syderum virtutem superant, imò & aliquid divinum sapiunt. Unde egregie Tertullianus in Apolog. cap. 22. *Demones sument quasiam temporum series, emulantur Divinitatem, dum furantur divisionem.*

3. Ratio autem veluti à priori quâ probari potest existentia Angelorum, traditur à Divo Thoma hic quæst. 50. art. 1. potestque sic breviter proponi: Ratio naturalis dicit Deum condidisse universum perfectum: Sed universi perfectio exigit, ut in eo sint substantiae quædam purè intellectuales, quas Angelos appellamus: Ergo dari Angelos ratio naturalis ostendit. Major patet, Dei enim perfecta sunt opera, ut dicitur Deuteronom. 32. Minor verò sic probatur. Perfectio effectus consistit in assimilatione ad causam, in ea ratione & perfectione, secundum quam causa est, si illa sit possibilis: Sed Deus, cum sit naturæ purè intellectualis, agit tantum per intellectum & voluntatem: Ergo ad universi perfectionem requiritur, quod in aliqua sui parte Deo secundum hanc rationem assimiletur, & per consequens quod in eo sint substantiae aliquæ purè intellectuales, seu intellectu & voluntate prædictæ, que Angelos appellantur.

4. Nec valet, si dicas, hanc rationem probare, omnes creature in particulari; que à Deo perfectæ fuerint conditæ, debere esse intellectuales, ut perfectè Deo assimilentur. Cùm enim Deus non intendat perfectionem cuiuslibet creature in particulari, absolute, sed tantum in ordine ad bonum seu perfectionem universi; sicut universi perfectio non exigit in omni creature, sed in aliqua tantum, perfectam assimilationem cum Deo creatore; ita non quælibet creature, sed aliqua tantum debet esse intellectualis. Maximè, quia alioquin nulla esset in rebus graduum distinctione, subindeque tolleretur perfectio universi, quæ ex multiplici graduum distinctione consurgit. Unde ratio Livi Thomæ confirmari & illustrari potest hoc discursu: Licet perfectio universi non exigat omnes creature possibles, postulat tamen ut omnes gradus essendi contineat; alioquin non posset dici universum simpliciter, quod ex propria ratione, ut nomen ipsum indicat, exigit universitatem quandam creaturarum producibilium à Deo, saltem secundum gradus communes: At si in eo non darentur substantiae purè intellectuales, gradus omnium perfectissimus, scilicet intellectivus, universo deficeret: Ergo universi perfectio postulat, ut in eo substantiae purè intellectuales existant.

5. Nec refert si dicas, gradum intellectivum reperiri in homine secundum animam, que intellectualis est; subindeque, licet non essent Angelos, gradus intellectivus universo non decesset. Nam gradus intellectualis ab anima rationali valde imperfecte participatur, quia licet illa spiritualis sit

quoad

DE ANGELIS.

159

quoad substantiam, est tamen corporeæ quoad modum, utpote forma corporis, & in operatione intellectuali à sensibus & phantasmatibus dependens: non convenient autem perfectioni & pulchritudini universi, quod alij gradus inferiorites perfecti & completi sint, omnium verò supremus ac nobilissimus, imperfectus & incompletus relinquatur.

6. Quantum ad creationem Angelorum, plures ex Patribus Græcis docuere olim eos ante mūdum corporeum fuisse conditos. Sed hæc sententia sine temeritate sustineri non potest, post definitionem Concilij Lateranensis cap. Firmiter, ubi assertur *Deum simul ab initio temporis utramque de nibilo condidisse creaturam, spiritualem & corpoream, Angelicam & mundanam.* Ratio etiam suffragatur, nam ut discurret D. Thomas infra qu. 61. art. 3. Angelii sunt partes universi, & una cum creatura corporea, totum quoddam integrale componunt, quod appetat ex ordine unius creaturæ ad aliam: Sed nulla pars perfecta est, separata a suo toto: Ergo non est probable, quod Deus, cuius perfecta sunt opera, creaturam Angelicam, scorsim ante omnes alias creature produxerit.

7. Dices, si Angeli creati essent in mundo corporeo, creationis illorum mentionem aliquam fecisset Moyses, rerum omnium creationem initio Genes. exactè describens?

8. Respondeo Moysen creationis Angelorum non meminisse, quia sui instituti ratio id non postulabat: ut enim ait D. Hieronymus epist. 139. solùm voluit Moyses ordinem creationis rerum corporalium describere; quia solùm in rebus corporeis creandis, fuit illa series & varietas dierum, quam præcipue Moyses explicat in Genesi intendebat. Addi potest cum D. Thomas infra q. 61. art. 1. ad 1. quod *Moyses rudi populo loquebatur, qui nondum capere poterant incorpoream naturam, & si eis fuisset expressum, aliquas res esse saper omnem naturam corpoream, fuisset eis occasio idolatriæ, ad quam proni erant, & à qua Moses præcipue eos revocare intendebat.*

9. Circa locum in quo Angeli creati sunt, disfensio est & controversia inter Autores: Ruperthus enim lib. 1. in Genes. cap. 11. docet Angelos esse creatos in prima regione aëris, existimat enim eos esse corporeos, & ex hoc aëre crasso formatos. Alij censem eos fuisse creatos in cœlo sydereo, vel in eo quod sub Empyreo proximè collocatur. Ita Suarez, Lorius, & alij ex recentioribus. Sed prior & probabilior est sententia Divi Thomæ infra quæst. 61. art. 4. assertor Angelos fuisse creatos in cœlo Empyreo. Probabilius enim est, eos ipsa prima die creationis mundi fuisse conditos, cùm Lateranense dicat, Deum ab initio temporis utramque simul condidisse creaturam, spiritualem & corpoream, Angelicam & mundanam: Atqui primo die creationis, non fuit creatum cœlum sydereum, sed tantum Empyreum; dicitur enim Genes. 1. secundo die factum esse firmamentum, & quarto luminaria & stellas in eo collocatas; per firmamentum verò cœlum sydereum intelligitur, ut docent Beda & Strabus, relati à D. Thoma infra qu. 68. art. 1. ad 1. Ergo Angelii non in cœlo sydereo, sed Empyreo creati sunt.

10. Ratio etiam D. Thomæ loco citato id suadet, cùm enim Angelii sint pars nobilissima universi, & creati ut toti naturæ corporeæ praesident, convenient fuit, ut in loco omnium nobilissimo & supremo, ex quo toti naturæ corporeæ praesente possent, qui alias essent non potest, quam cœlum Empyreum, creantur. Unde Strabus super hæc

I. Pars.

verba Genes: *In principio creavit Deus cœlum & terram, ait: Cœlum non visibile firmamentum hic appellat, sed empyreum, id est igneum, vel intellectuale, quod non ab ardore, sed à splendore dicitur, quod statim factum Angelis est repletum.*

11. Dices cum Suarez: Homo non fuit creatus in paradiſo terrestri, sed extra illum, & postea in ipsum translatus: Ergo similiter Angeli non debuerunt creari in loco proprio sua beatitudinis, nempe in Empyreo, sed extra illud, ut postea juxta sua merita, in ipsum transferrentur. Unde Lucifer Isaïæ 14. dicebat *in calum confundam.* Addit ad dignitatem Empyrei pertinere, ut semper fuerit ab omni labore peccati purissimum: Si autem Angeli in illo creati sunt, subinde etiam in illo peccaverunt.

12. Verum ad hæc facile responderi potest: Ad primum enim nego paritatem, nam ut ait S. Thomas infra quæst. 102. art. 4. *Paradisi fuit locus congruus habitationi humanae, quantum ad incorruptionem primi status: incorruptio autem illa non erat hominis secundum naturam, sed ex supernaturali Dei dono.* Ut ergo hoc gratis Dei imputaretur, non humano natura; Deus hominem extra paradisum fecit, & postea ipsum in paradiſo posuit, ut habitaret ibi toto tempore animalis vite: postmodum cum spiritualem vitam adepitus esset, transferendas in cœlum. *Cœlum autem Empyreum* (ut ibidem addit in resp. ad 1.) *est locus congruus Angelis, quantum ad eorum naturam, & ideo ibi sunt creati.* Verba autem Luciferi dicentes Isaïæ 14. *in calum confundam,* explicat idem S. Doctor infra quæst 61. art. 4. ad 3: de consensu secundum dignitatem, & hanc interpretationem esse legitimam, constat ex verbis illis quæ Angelus ille apostata ibidem subjungit: *similis ero altissimo.*

13. Ad aliud quod addit Suarez dicendum est: locum corporeum, quale est Empyreum, peccato spirituali, quale fuit peccatum malorum Angelorum, non coinquiari; subindeque nullum esse inconveniens, quod Angelii in Empyreo peccavissent, & ex illo ad Tartara detrusi fuerint. Imò hoc maximè ad humilitatem & instructionem nostram conducere: *Ex hoc enim discimus* (inquit Bernardus serm. de faeno, ligno, & stipula) *quod nusquam est securitas, neque in calo, neque in paradiſo, multò minus in mundo.* In calo enim cedidit Angelus sub præfensiæ Divinitatis. Adam in paradiſo de loco voluptatis, Iudas in mundo de schola Salvatoris. *Ascendamus ergo* (ait Hieronymus) *per humilitatem,* unde Lucifer decidit per superbiam.

CAPUT II.

De substantia seu essentia Angelorum.

1. Explicata existentiæ & creatione Angelorum, consequens est ut eorum substantiam seu essentiam exponamus, & an illi sint prorsus immateriales, omnisque corporeitatis expertes, subindeque ab intrinseco incorruptibiles, & intra eandem speciem immultiplicabiles, breviter declaremus:

§. I.

Angeli omnis prorsus corporis expertes sunt.

2. Angelos habere corpora aërea, seu subtilia & tenuia, aëris instar, ideoque aëreas potestes in

O 2 scriptura

scriptura appellari, docuere olim plures ex SS. Patribus, tum Græcis, tum Latinis, quibus ex scholasticis faverat Caietanus super cap. 2. epistola ad Ephesios, ubi ait consonante vera Philosophia, quod Dæmones sint spiritus aëris. Hæc tamen sententia nunc ab omnibus Theologis reprobatur, primum propter definitionem Concilij Lateranensis supra adductam, quā Deus dicitur *ab initio temporis utramque de nihilo condidisse creaturam, corporream & spiritualiem, Angelicam & mundanam, & deinde humanam quasi communem, ex corpore & spiritu constantem*. Ubi naturam Angelicam opponit tam pure corporali, quam constitutæ ex corporali & spirituali. Secundò propter communem sensum Ecclesiæ, quæ hoc tempore magis illustrata, communiter sentit Angelos esse omnino incorporeos. Idque non obscurè colligitur ex scriptura, in qua simpliciter *spiritus* appellantur, quod nomen non possit illis attribui si aliqua haberent corpora naturaliter sibi unita, quantumcumque subtilia & tenuia essent: nam quando homines subtilia & incorpribilia corpora post resurrectionem habebunt, non erunt neque dicentur simpliciter Spiritus; Christus enim Lucæ 24. post resurrectionem suam negavit se esse spiritum, quia corpus habebat: *Palpate (inquit) & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet; sicut me videtis habere*.

3. Accedunt testimonia SS. Patrum, inter quos maximum in hac questione pondus habet Arcopagita; ille enim cap. 1. de cœlesti hierarchia testatur quæ de coelestibus spiritibus dicturus est, *vel per signa, vel per intelligentia sacratoris arcana, à Patribus tradita accepisse*: Patres autem fuere Apostoli, præfertim Paulus, quem suum præceptorem, doctoremque appellat de Eccles. hierarchia cap. 2. & de divin. nomin. cap. 1. & 7. Hic ergo cap. 4. predicti libri de cœlesti hierarchia, Angelos appellat *intelligibiles, spiritualesque substantias, incorporales, atque omni materia carentes*. Ignatius Apollinarum Discipulus epist. ad Trall. Angelos vocat *incorporeas naturas*, Nazianzenus orat. 38. de Nativ. ait Angelos esse *incorporeos, omnisque materia expertes*. Item Damascenus lib. 2. fidei cap. 3. ait: *Angelus est substantia intellectualis & incorporalis*. Nec obstat, quod ibidem addat, illum esse incorporeum respectu nostri, esse tamen corporeum & materiale respectu Dei: non enim hoc dixit, quod existimat Angelum aliquam constare materialiæ sed ut ostenderet materialitatem & spiritualitatem Angeli, ita esse inferiorem spiritualitatæ Dei, ut comparatione illius, ne spiritus quidem videatur. Medium enim comparatum ad unum extremum, videtur alterum extremum, sicut tepidum comparatum calido, videtur frigidum, & comparatum frigido, videtur calidum. Demum Angelos omnis prorsus corporis expertes esse, probant due rationes capite præcedenti adductæ, ad demonstrandum, pulchritudinem & perfectionem universi postulare, ut dentur in eo substantia purè spirituales, & omnis prorsus corporeitatis expertes, unde in hoc non est amplius immorandum.

4. Sed in contrarium objicitur, plura dici in scriptura de Angelis, quæ non possunt verificari, nisi sint corporei, ut quod genuerunt homines: Gen. 6. *Ingressi sunt filii Dei ad filias hominum, illaque genuerunt*. Ubi septuaginta vertunt: *Ingressi sunt Angeli Dei ad filias hominum*. Quod fumus piscis Tobiae Dæmones extricabat Tobiae 6. Quod ad melodium cithara David, spiritus malus recebat a Saül 1. Regum 16. Denum quod Dæmon-

nes in inferno torqueantur & alligentur igne corporeo 2. Petri 2. & Apoc. 21.

5. Ad primum respondeo, nomine *Filiorum Dei*, vel *Angelorum Dei*, intelligi eos homines qui descendebant ex Seth Patre Eno, qui Genes. 4. primus *cepit invocare nomen Domini*; sæpe enim in scriptura justi, *fili Dei*, imd & *Angeli Dei*, appellantur, ut annotavit Ambrosius in libro de Noë cap. 4. & Augustinus 15. de civit. cap. 23. probatque ex Matth. 11. ubi Joannes, juxta Prophetiam Malachia, Angelus appellatur; & Deuteronom. 32. ubi vulgata editio habet: *Constituit terminos populi, juxta numerum filiorum Israël*, septuaginta legunt: *Iuxta numerum Angelorum Dei*. Illi ergo Filii Seth accepert uxores ex femine Cain, quæ dicuntur *filia hominum*, quia imitatae mores parentum suorum, rebus terrenis erant addictæ, sicut ea in progenitores.

6. Ad secundum dicendum quod incensio illa jecoris piscis apud Tobiam, non fugavit Dæmonem, vi sua corporea, sed virtute divina, & propter mysterium quod significabat; per illam enim figurabatur fervor orationis Tobiae, & sacrae conjugis ejus, vel mors Christi Domini in cruce charitate consumpti, cuius virtute omnia fugantur aut ligantur dæmonia, ut docent Augustinus & alij Patres apud Serratum q. 3. in cap. 8. Tobiae.

7. Ad tertium respondetur, quod spiritus malus canente David, & pulsante citharam, recedebat virtute divina, vel propter hymnos & psalmos quos canebat David, qui erant verba sacra, ad quorum deprecationem virtus divina fugabat Dæmones: vel quod musica illa concurrebat indirecte ad hunc effectum, mitigando tristitiam Regis, & temperando humorum melancholicum, quo mediante Demon illum vexabat, aut excitando animam ejus ad divinorum & cœlestium contemplationem.

8. Ad quartum de alligatione Dæmonum per ignem inferni, dico Dæmones torqueri, detineri, & alligari ab igne corporeo, ut divinæ virtutis & operationis instrumento, licet enim res corporeæ non possint agere in spiritu, virtute propria, possunt tamen à Deo assumi ut instrumenta, & elevari ad contingendum contactu virtutis spirituale subjectum, ut patet in aqua baptismi, quæ elevatur à Deo ad producendam gratiam in anima pueri. De quo fuis infra, cum de peccata Dæmonum.

9. Potest insuper objici cum Caietano ubi supra: Omnes gradus viventium corporeorum concedendi sunt, utpote necessarij ad perfectionem & pulchritudinem universi: Ergo sicut dantur vegetantia sine sensu, ut in plantis; & sentientia sine motu progressivo, ut in oestris; intellectivum, sensitivum, & loco motivum simul, ut in homine; sic dari debent intelligentia sine sensu, cum solo motu progressivo, quales erunt Angeli prediti corporibus aëris, subindeque tales concedendi sunt.

10. Respondeo, concessi Antecedente, negando consequentiam, licet enim ad perfectionem universi requiratur, ut in eo sint omnes gradus possibilis, qui sunt tantum tres, scilicet esse, vivere, & intelligere, non tamen ut in eo sint omnes modi habendi tales gradus, sive omnes species sub illis gradibus contentæ, quia illa sunt in infinitum multiplicabiles: intelligere autem sine sensu, cum solo motu progressivo, non constituit specialem gradum, sed tantum est quidam modulus habendi gradum intellectivum. Addo quod plures existant, modum illum habendi gradum intellectivum,

tellactivum, non esse possibilem, idque colligitur ex S. Thoma infra qu. 70. art. 3. ubi probat non posse formam intellectricem uniri corpori propter solum motum localem, quia ad illum non est necessaria unio substantialis motoris cum mobili, sed sufficit contactus moventis cum mobili.

11. Denum objici potest, Augustinum lib. 1. contra Academicos, & Bernardum lib. 5. de consideratione cap. 4. & serm. 5. in Cantica, Angelis naturam corpoream tribuere.

Verum respondeo varias ea de te fuisse veterum Patrum sententias, & Augustinum in hac questione suam suspendisse sententiam, ut constat ex lib. 15. de civit. Dei, & lib. 21. cap. 10. ubi hæc scribit: *Sunt quædam sua etiam Dæmonibus corpora, sicut dænis hominibus visum est.... Si autem quisquam nulla habere corpora Dæmones afferat, non est de hac re operosa inquisitione laborandum, aut contentiosa disputatione certandum &c.* Similiter Bernardus locis citatis in hac questione dubius fuit.

§. II.

Consecutarium præcedentis doctrina.

12. Ex dictis colligitur Angelos non solum ex gratia, sed etiam ex natura sua, incorruptibiles esse, nedum corruptione illa strictè sumpta, quæ generationi opponitur, & fit per dissolutionem compotiti, ac separationem formæ à materia; sed etiam corruptione largè accepta, quæ desitionem rei, & transitum de esse ad non esse importat. Ut enim aliquid dicatur hoc modo corruptibile ex natura sua, non sufficit quod possit desinere esse per potentiam Dei extrinsecam, quæ potest ab illo concussum conservativum subtrahere, sed requiritur quod habeat in seipso aliquid corruptionis principium, seu potentiam aliquam ad non esse. Unde quamvis Deus absolutè possit destruere cœlos, & separare formam cœli ab ejus materia; quia tamen carent principio intrinseco corruptionis strictè sumpta, scilicet primis qualitatibus alterantibus, & materia alia formas appetentes, dicuntur ex natura sua incorruptibles: Atqui in Angelis nulla datur potentia intrinseca ad non esse: Ergo quamvis Deus absolutè possit eos suo esse privare illosque in nihilum redigere, nihilominus dici debent, & re vera sunt ex natura sua incorruptibiles, etiam corruptione largè accepta. Major patet, Minor probatur. Omnis potentia intrinseca ad non esse provenit à materia: Sed in Angelis nulla est materia, ut constat ex supra dictis: Ergo nec ulla potentia intrinseca ad non esse. Major probatur: nulla potentia, nullusque appetitus respicit per se primum non esse, ut dicitur 1. Ethic. & probat D. Thomas supra qu. 19. art. 9. ex eo quod omnis potentia & inclinatio naturæ, tendit per se ad bonum; non esse autem ut sic non habet rationem boni, unde in rebus creatis secundarij solum & per accidens potest dari potentia aut inclinatio ad non esse, in quantum scilicet in illis est potentia vel appetitus ad aliud esse incompossibile cum illo quod de facto possident: sic potentia ligni v.g. est per se primum ad esse ignis, sed quoniam esse ignis est incompossibile cum esse ligni, secundarij & per accidens dicitur potentia ligni respicere & tendere ad non esse ligni: Atqui nulla datur potentia in rebus creatis, quæ secundarij sit ad non esse, præter materiam primam; quia sicut sola materia prima est in potentia ad formam substantiali incompossibile cum ea quam habet, ita illa sola est in potentia ad recipiendum esse incompossibile cum eo quod illi

13. Objicies primò, multi ex SS. Patribus, præfertim Sophronius, in epistola recitata in sexta Synodo act. 11. & approbata act. 13. docent Angelos non esse ex natura sua, sed gratia, immortales. Sed respondeo illos non sumere immortale pro natura negante intrinsecum principium mortalitatis, sed etiam pro natura negante extrinsecam causam conservantem; quomodo solus Deus immortalitatem habere dicitur 1. ad Thymoth. 6. unde gratia ab illis non sumitur pro dono addito naturæ, sed pro voluntate Dei liberè creante & conservante naturam, quam largitus est Angelis, nullis præcedentibus eorum meritis, aut positiva exigentia, cum ad creationem nulla supponatur exigentia rei creandæ. Nam ut docent Patres Africani apud S. Augustinum epist. 95. dona naturalia, quatenus ex gratuita Dei voluntate tribuantur, non incongrue gratia appellantur.

14. Addo quod Damascenus, & alij ex SS. Patribus, dum docent Angelos non esse ex natura sua immortales, loquuntur de immortalitate perfecta, quæ includit omnitudinem immutabilitatem de bono in malum: hanc autem non habent Angelii, nisi per gratiam in bono confirmantem. Unde quamvis ex natura sua immutabiles & invariabiles sint secundum esse, varijs tamen mutationibus subjiciuntur, quæ ad sex genera reduci possunt. Imprimis enim mutabiles sunt quantum ad scientiam & cognitionem vespertinam, quam habent extra Verbum, quæ variatur in illis, & quotidie crescente potest, novas revelationes à Deo recipiendo. Secundò quantum ad voluntatem, nam ut ait Damascenus lib. 2. fidei cap. 3. *Natura Angelicalis & intellectualis est, & libera potestate, arbitrioque fulta, vertibilis secundum propositum, sive voluntate mutabilis*. Tertiò quantum ad operationem, illorum enim intellectu non est eorum esse aut substantia, ut infra patet. Quartò quantum ad locum, nam ut ait idem Damascenus: *Cum sunt in cœlo, in terra non sunt; & in terram à Deo missi, non remanent in cœlo*. Ex quo sequitur quinta mutatio, quantum ad motum progressivum, cum enim non sint ubique moventur localiter, & de uno loco in alium transeunt, ut infra dicemus. Denique mobiles sunt à bono in malum, & à gratia ad peccatum, ut infelix malorum Angelorum casus satis ostendit.

15. Objicies secundò, si in Angelis non esset potentia intrinseca ad non esse, subindeque intrinsecum corruptionis principium, sequeretur quod Deus annihilarat Angelum violentiam ei inferret, quia faceret contra naturalem ejus inclinationem, quæ connaturaliter exigit conservari in esse. Sed negatur sequela, licet enim in Angelis non sit potentia naturalis ad non esse, est tamen in eis potentia obediencialis, quæ qualibet creatura subditur Deo, ad hoc ut in ea vel de ea faciat quidquid noui implicat contradictionem: unde si Deus annihilarat Angelum, nullam violentiam ei inferret; quia licet tunc faceret contra inclinationem particularē, quam Angelus habet ad semper durandum & permanendum in esse, non tamen contra inclinationem universalem, quam habet ut pars universi ad obediendum Creatori: sicut nec aquæ sit violentia, dum ascendet ad replendum vacuum; quia licet hoc sit contra particularem inclinationem illius, in hoc tamen servit universalis O 3 bono